

Natuurlijke binding

Wie met een enigszins kritisch oor luistert naar al de lessen, die te pas en te onpas uit het verleden worden getrokken — méér speciaal uit het volksverleden — voelt zich enigszins huiverig om hiertoe het zijne of het hare bij te dragen. Het verleden, de geschiedenis, schijnt minder gezocht en onderzocht te worden om er lering, dan wel om er materiaal voor propaganda in te vinden.

Hier ligt zeer zeker een rijk terrein van werkzaamheid voor de gestudeerde jonge vrouw, vooral voor haar, die de geschiedenis tot onderwerp van haar studie koos.

We spreken en schrijven over werkloosheid. En zeker, het is heel moeilijk om, wanneer men meent door de open poort het rijke leven in te kunnen gaan, te ondervinden, dat die poort op hetzelfde ogenblik vlak voor onze neus dicht gegooid wordt. Of — misschien al lang gesloten was, terwijl wij toch steeds nog de heimlijke hoop koesterden, wel ergens een spleetje te zullen vinden, waar speciaal wij nog juist doorglippen konden. Maar nog zwaarder weegt voor velen de gedachte, dat ze als onnutte leden staan in de maatschappij. En wat dit betreft hebben wij, vrouwen, iets — neen, hebben wij veel voor op de mannen. Er is op allerlei gebied werk te over voor gestudeerde en niet-gestudeerde vrouwen. Er is alleen geen geld, om haar voor dit werk te betalen. Maar daarom kunnen we dat werk toch wel op ons nemen? We kunnen toch wel helpen bouwen, zonder ervoor betaald te worden?

Maar om terug te komen op mijn uitgangspunt: — ik meen te mogen beweren, dat lange tijden, dat eeuwen achter elkaar, het leven van de vrouw zo verweven was met het volksleven in zijn geheel, dat er voor een afzonderlijk vrouwenvraagstuk eenvoudig geen plaats was. De vrouw vond haar werk, de taak, die voldoening gaf, en zelfs méér dan dat werk, in het gezin, in de omgeving. Wanneer ge u hiervan een duidelijke voorstelling wilt maken, lees dan eens een goede historische roman, waarin ook aan het vrouwenleven voldoende plaats is ingeruimd. Ge behoeft het niet eens zoo heel ver terug te zoeken. Als ge terug schrikt voor het vonnis van eenzijdigheid, dat geveld wordt over: „De klopp op de deur” zowel als over „De Opstandigen”, neem dan een vertaling en lees: „De familie Krüse” door Jeanne Otherdal. Ge zult nooit kunnen volhouden, dat het vrouwenleven toen leeg en onbeteke-

nend was. Waren de omstandigheden niet veranderd — had niet de techniek zulk een grote, zulk een overheersende plaats gekregen in het gehele leven — er zou geen vrouwenvraagstuk zijn ontstaan. Maar ook andere vraagstukken, ontstellender nog en veel verder invretend in het leven dan dit vraagstuk, zouden ons niet ter oplossing zijn gegeven. Ik noem b.v. het vraagstuk der rationalisatie, waarover Van Randwijk een wrange en helaas juiste schets schreef.

Ik zeg: ons ter oplossing gegeven. Maar is niet juist dit het moeilijke: dat de oplossing ons onmogelijk schijnt? Dat we het gevoel hebben, weg te glijden, onweerhoudbaar, naar een steeds diepere afgrond van maatschappelijke ellende?

Ik behoor niet tot die lofredenaars op de vrouw, die van háár invloed verwachten, wat manneninvloed niet gebracht heeft. Maar toch noem ik hier een typerend verschil tusschen het vrouwenleven in vroegere tijden, vóór de invloed der machine overal veld won, en het vrouwenleven nu.

In zekere zin en tot op zekere hoogte moeten we de weg terug vinden. Ook wij, vrouwen, hebben tezeer geofferd aan de afgod: individualisme. Ook wij hebben tezeer gestreden voor rechten en te weinig oog gehad voor plichten.

We moeten weer leren, in stilheid, zonder veel ophef, als vanzelfsprekend, onze plaats in te nemen in het geheel. We moeten ons weer verbonden voelen. We moeten weer weten, wat het is: gemeenschap te oefenen.

Maar niet in deze zin moeten we de weg terug afleggen, dat we niet verder zien dan onze eigen kleine omgeving. Dat we tevreden zijn, als het dáár maar goed gaat. Er is gezins-egoïsme, evengoed als er persoonlijk egoïsme bestaat. Er is stands-egoïsme. Ook in ons terugtrekken kan egoïsme schuilen. Het is goed, dat we voor een ogenblik — misschien zelfs voor een lange poos — ons stil neerzetten en ons bezinnen op hetgeen de vrouw in het algemeen in de laatste vijftig jaar gewonnen en verloren heeft. Vooral voor de jongeren, die nooit iets anders kenden dan een samenleving, waarin aan de vrouw een zeer ruime plaats op het publieke erf werd ingeruimd, is dit nodig. Ze zouden anders voor verlies kunnen aanzien, wat in wezen winst betekent. Maar ze zouden ook andersom, als onbetekenend en niet wezenlijk ter zake toedoend kunnen loslaten, wat in werkelijkheid winst betekent voor het geheel.

J. M. W.—W.